

Marktwerving of dynamiek?

Auteur(s):

Nieuw enhuis, A.
Terra-Plaar, P.A.

De auteurs zijn verbonden aan het CPB.

Verschenen in:

ESB, 82e jaargang, nr. 4124, pagina 784, 15 oktober 1997

Rubriek:

Discussie

Trefwoord(en):

modellen

Van de Klundert en Smulders zetten eerder in ESB vraagtekens bij de effecten van meer marktwerving, en de manier waarop deze in modellen van het CPB worden geanalyseerd. Een discussie.

Politici en andere beleidsmakers neigen ertoe de zegeningen van overheidsmaatregelen te benadrukken, met het gevaar dat een te zonnig beeld ontstaat. Onafhankelijke analyse kan de broodnodige nuances aanbrengen. Dat is precies wat Van de Klundert en Smulders in hun recente ESB-artikel "["Marktwerving of dynamiek?"](#)" doen op het terrein van mededingingsbeleid ¹. Zij leggen een kanaal bloot waarlangs meer marktwerking in de afgeschermd sector een nadelige invloed op groei (en welvaart) heeft. In hun model ² heft de verstoring van oligopolistische prijsvorming in de afgeschermd sector de nadelige effecten van een andere verstoring, te weinig innovatie door externe effecten in de open sector, juist (ten dele) op.

Al juichen wij de bijdrage uit Tilburg toe, toch noopt hij ons tot een reactie. Ten eerste kan hun weergave van de CPB-studie bij de lezer licht een verkeerde indruk achterlaten ³. Ten tweede zetten zij hun resultaten onnodig sterk af tegen de onze; wij zien ze eerder als complementair dan concurrerend. Ten derde zet een verbeterde synthese van berekeningen hun conclusie op losse schroeven.

Aard CPB-analyse

De huidige macroeconomische modellen zijn niet gebouwd voor de analyse van marktwerving. Het is de vraag of ze daarvoor geschikt zijn. Onze studie geeft voor de CPB-modellen ATHENA en MIMIC een antwoord in het licht van de literatuur over regulering en deregulering. Onze conclusie is dat beide modellen veel van de relevante aspecten onbelicht laten; aan het eind noemen we onder andere de kwestie van dynamische efficiëntie. De simulaties illustreren slechts het belang van de wel opgenomen mechanismen (zie hieronder) en worden expliciet 'een vingeroefening' genoemd. Het is onjuist ze te presenteren als de CPB-analyse van de economische gevolgen van meer marktwerving, zoals Van de Klundert en Smulders doen.

Complementariteit analyses

In een model met twee sectoren is het directe effect van meer marktwerving in de ene sector, zeg de afgeschermd sector, een verandering van relatieve prijzen en daarmee van de sectorale samenstelling van afzet, productie en factorvraag. Bij gegeven arbeidsaanbod en een perfecte arbeidsmarkt is de winst aan werkgelegenheid van de afgeschermd sector gelijk aan het verlies van de open sector, die bij gegeven (arbeids)productiviteit minder kan produceren. Naast dit substitutie-effect kan meer marktwerving langs verscheidene kanalen verdere gevolgen hebben, kanalen die echter (nog) niet in één model zijn geïntegreerd.

MIMIC houdt alleen rekening met de additionele effecten die samengaan met 'rent-sharing', het fenomeen dat ook arbeiders door relatief hoge lonen profiteren van marktmacht van hun bedrijf. De arbeidsmarkt werkt niet perfect, er is evenwichtswerkloosheid. Rent sharing zorgt voor een verband met de werking van de productmarkten: hoe lager de winstopslagen (markups), des te lager de evenwichtswerkloosheid. Lagere opslagen in de afgeschermd sector scheppen volgens MIMIC zoveel ruimte op de arbeidsmarkt dat de werkgelegenheid van de open sector per saldo hoger uitkomt.

ATHENA houdt net als MIMIC rekening met rent sharing. Daarnaast gaat, anders dan in MIMIC, een negatieve prijsschok gepaard met uitstoot van arbeid en stijging van de arbeidsproductiviteit *3; we vatten dit op als een vermindering van 'X-inefficiëntie'. De evenwichtswerkloosheid verandert nu per saldo niet. Maar de stijging van de arbeidsproductiviteit in de afgeschermd sector is zo groot dat, ondanks de hogere productie, de werkgelegenheid lager is. De open sector absorbeert de vrijgekomen arbeid. Ook in ATHENA komen werkgelegenheid en productie van de open sector hoger uit.

In de Tilburgse analyse spelen rent sharing en X-inefficiëntie geen rol. De arbeidsmarkt werkt perfect: de werkgelegenheid is gelijk aan het exogeen gegeven arbeidsaanbod. De open sector heeft dus in eerste instantie te lijden van meer marktwerving in de afgeschermd sector, zoals hierboven uiteengezet. In het model van Van de Klundert en Smulders verergert daardoor een dynamische verstoring: innovatieve activiteiten worden minder aantrekkelijk, zodat in de nieuwe steady state de productiviteit lager is. Dit mechanisme ontbreekt in MIMIC en ATHENA.

Synthese

Ook Van de Klundert en Smulders zien de analyses als complementair, blijkt hun pogingen tot een synthese waarbij twee exogenen in hun model worden bijgesteld conform de endogene reactie in de CPB-modellen. Zo combineren zij hun basisvariant met een productiviteitsschok van 0,5 procentpunt in de afgeschermd sector, ongeveer de uitkomst in ATHENA. In een andere berekening voegen ze een arbeidsaanbodschok van 0,1 procentpunt toe aan de basisvariant; dit halveert de ongunstige effecten op de open sector. Inderdaad stijgt volgens MIMIC het arbeidsaanbod licht, maar veel groter is de daling van de werkloosheid met 0,4 procentpunt. Als Van de Klundert en Smulders ook dit resultaat overnemen, kunnen ze beter met een arbeidsaanbodschok van 0,5 procentpunt rekenen, zodat het effectieve arbeidsaanbod in MIMIC en hun model evenveel toeneemt. Wij vermoeden dat het negatieve initiële effect op de werkgelegenheid van de open sector dan ongedaan wordt gemaakt en het totale effect per saldo zelfs positief is. Innovatieve activiteiten worden nu juist aantrekkelijker en in de nieuwe steady state is de productiviteit hoger. Het zou dus wel eens zo kunnen zijn dat in een wereld met *rent sharing* en de dynamische verstoring van Van de Klundert en Smulders meer marktwerking in de afgeschermd sector wel goed is voor de dynamiek.

Zie ook het [naschrift](#) van Th. van der Klundert en S. Smulder

1 Th. van de Klundert en S. Smulders, [Marktwerking of dynamiek?](#) *ESB*, 14 mei 1997, blz. 384-387.

2 Zie Th. van de Klundert en S. Smulders, *Catching up and regulation in a twosector small open economy*, Discussion paper 9751, CentER for Economic Research, Tilburg University, June 1997.

3 A. Nieuwenhuis en P.A. Terra-Pilaar, *Marktwerking in beschutte bedrijfstakken: De hoogte van de 'markup'*, Onderzoeksreeks directie Marktwerking, Ministerie van Economische Zaken, januari 1997 (tevens verschenen als Werkdocument no. 90, Centraal Planbureau).